UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

4 Si cadit accusans, se non purget reus inde.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62915

Visual Library

prævaricator dicitur. Quid igitur de eo fiet? Sive privato judicio, ſive publico prævaricatus eſt, hoc eſt, prodiderit cauſam, hic extra ordinem ſolet puniri. ¶ Sciendum a eſt, quòd hodie iis, qui prævaricati ſunt, pœna injungitur extraordinaria] & infrà. [¶ Accuſator b de prævaricatione convictus, poſtea ex lege non accuſat. ¶ In c omnibus cauſis (præterquam in ſanguine) qui delatorem corrumpit, pro victo habetur.] & infra lib. 48. tit. de abolitionibus criminum. [¶ Prævaricatorem d eſſe eum oſtendimus, qui contulit e cum reo, & tranſlatitiè munere accuſandi defungitur, eò quòd proprias quidem probationes diſſimularet, & falſas verò rei accuſationes admitteret. ¶ Si qui autem ab accuſatione citra abolitionem deſtiterit, punitur. Abolitio privatim à præſidibus f poſtulari, ac impetrari ſolet: item pro tribunali, non de plano: nec præſes hanc cognitionem alteri demandare poteſt. Si plura crimina idem eidem intulerit, ſingulorum abolitionem debet petere, alioqui, prout quid admiſerit g ejus nomine ſenatuſconſulti pœnam patietur.] & titulo eodem. [Deſtitiſſe h eum accipimus, qui in totum animum agendi depoſuit, non qui diſtulit accuſationem: ſed qui permiſſu Imperatoris i ab accuſatione deſtitit, impunitus eſt.] Abolitio enim pœnam remittit, infamiam non tollit. Vnde Impp. Valentinianus, Valens, & Gratianus A.A.A. lib. 9. Cod. eod. titulo, de generali abolitione dixiſſe leguntur. [¶ Indulgentia k, Patres conſcripti, quos liberat, notat: nec infamiam criminis tollit, ſed pœnæ gratiam facit. Si autem, reſtituo te in integrum, Princeps dixerit, infamiam tollit. Vnde in eodem lib. tit. de ſententiam paſſis, & reſtitutis, cuidam deportato in inſulam Imperator Antonius dixiſſe legitur: [Reſtituo te in integrum provinciæ tuæ,] & adjecit. [Vt autem ſcias, quid ſit in integrum reſtituere, reſtituo te honoribus & ordini tuo, & omnibus cæteris.]

1 ¶ Calumniatoribus pœna legitimè irrogatur] Hæc verba licet in collatis Gratiani manuſcriptis exemplaribus non habeantur, tamen quia ſunt etiam in Pandectis, non ſunt expuncta.

2 ¶ Si autem interloquendo] Hactenus retulerat Gratianus verba juriſconſulti. Hinc autem uſque ad verſ. oportet. refert tantummodo ſententiam.

QVÆSTIO V.

¶ Quintam ponit poſt tertiam, quia harum quæſtionum ſimillimum eſt argumentum.

1 ps DEficientibus verò accuſatoribus, reus non videtur eſſe cogendus ad purgationem. Sicut enim rei poſſeſſor, deficiente actore titulum ſuæ poſſeſſionis probare non cogitur, ita qui impetitur, ad innocentiam ſuam probandam cogendus eſſe non creditur. Auctoritate quoque Papæ Cornelii, & Triburienſis concilii ſacerdotes jurare prohibentur, niſi pro recta fide.

C. I. ¶ *Iuramentum à ſacerdotibus non eſt exigendum.*

Ait enim Cornelius *epiſt. ſecunda ad Rufum Epiſcopum orientalem.*

SAcramentum (hactenus à ſummis 1 ſacerdotibus vel Dei miniſtris exigi, niſi pro fide recta, minimè cognovimus: nec ſponte eos juraſſe reperimus.

¶ *In vetuſtis codicibus caput hoc conjunctum eſt cum duobus ſequentibus, quæ ſunt ex eadem epiſtola Cornelii Papæ.*

1 ¶ Summis] *Sic habet originale. Sed Burchardus & Ivo in quinta parte,* ab Epiſcopis, & reliquis ordinibus exigi. *Idem vero Ivo in parte 12.* à ſummis ſacerdotibus, vel reliquis Dei miniſtris.

C. II. ¶ *De eodem.*

Idem *paulò inferius.*

NOs a ſanctorum exempla ſequentes, ſanctorum Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum jura firmamus, & ſacramenta incauta fieri prohibemus.

C. III. ¶ *De eodem.*

Idem *ibidem.*

NOs ſacramentum Epiſcopis neſcimus oblatum, ne[illegible] unquam fieri debet 1.

1 ¶ Debet] *Sequebatur,* niſi pro recta fide, *quæ [illegible] ſunt: quia in optimis manuſcriptis, neque in ipſa epiſtola hoc [illegible] bentur, ſed ſup. ead. cap. 1.*

C. IV. ¶ *Si quis Presbyter contra laicum, vel laicus contra Presbyterum querimoniam habeat, Epiſcopo præcipiente terminetur.*

Item ex concilio Triburienſi, *c. 21.*

SI b quis Presbyter contra laicum, vel laicus contra Presbyterum aliquam habet querimoniæ controverſiam, Epiſcopo præcipiente c ſine perſonarum acceptione finiatur, & laicus per juramentum d (ſi neceſſe [illegible]) ſe expurget: Presbyter verò vice juramenti e, per ſanctam conſecrationem interrogetur f, quia ſacerdotes ex levi cauſa jurare non debent. Manus enim per quas corpus, & ſanguis Chriſti conficitur, juramento pollue[illegible]tur? abſit: cum Dominus in Evangelio diſcipulis [illegible] (quorum vicem nos indigni in ſancta gerimus eccl[illegible]) dicat [Nolite g omninò jurare: Sit autem ſermo [illegible]ſter, eſt, eſt: non, non. Quod autem his abundantius eſt, à malo eſt.]

2 pars. *Verùm his auctoritatibus non omnimoda juram[illegible] prohibentur fieri à ſacerdotibus: ſed tantum incauta, & ea, qu[illegible] qualibet cauſa temporali judici offeruntur. Cùm autem popul[illegible] famia ſacerdotes opprimuntur, tunc ad innocentiæ ſuæ aſſertion[illegible] ramenta debent offerre.*

C. V. ¶ *Sacerdos à populo accuſatus, juramento innocentiam ſuam aſſerat.*

Vnde Gregorius Papa *tertius ad Bonifacium, epiſt. 1.* h

PResbyter i, vel quilibet ſacerdos, ſi à populo accuſatus fuerit, & certi non fuerint teſtes, qui crimini[illegible] lato approbent veritatem, jusjurandum in medio e[illegible] illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, [illegible] nuda & aperta ſunt omnia.

C. VI. ¶ *De Leone Epiſcopo, quem beatus Gregorius purgationem præbere fecit.*

Item ex regiſtro Gregorii *lib. 2. indict. x. epiſt. 33. ad Iuſtinum Prætorem.* 1

HAbet k hoc proprium antiqui hoſtis invidia, [illegible] quos in pravorum actuum perpetratione (Deo [illegible] reſiſtente) dejicere non valet, opiniones eorum, fal[illegible] ad præſens ſimulando, dilaceret. Quoniam igitur qu[illegible]dam contra ſacerdotale propoſitum de Leone fratr[illegible] & Coepiſcopo noſtro ſiniſter rumor aſperſit, utrum v[illegible]ra eſſent, diſtricta diutius fecimus inquiſitione perq[illegible]ri: & nullam in eo de his, quæ dicta fuerant, culpam [illegible]venimus. Sed ne quid videretur omiſſum, quod no[illegible] potuiſſet dubium cordi remanere, ad beati Petri ſacratiſſimum corpus diſtricta eorum ex abundanti fecimus ſacramenta præbere. Quibus præſtitis magna ſumus exultatione gaviſi, quòd hujuſmodi experimento innocentia ejus evidenter enituit. Pro qua re gloria veſtra prædictum virum cum omni charitate ſuſcipiat, & reverentiam ei, qualem ſacerdoti decet, exhibeat, ne qua in cordibus remaneat, de his quæ ſunt jam purga[illegible]

a L. 2. Sciendum. b l. 5. Accuſator. c l. fi. eod. tit. d d. l. 1. ad ſenatuſconſult. Turpilia. §. prævaricatorem. e al. concludit. f al. præſide. g al. amiſerit. h l. 13. deſtitiſſe. i al. accuſatione. k tit. 43. l. 3. & in Cod. Theod. l. 9. tit. 38. tit. 51. l. 1. §. reſtituo. l Burch. lib. 1. c. 193. Ivo p. 5. c. 509. & p. 12. c. 71.

a Ivo p. 12. c. 77. b Burch. l. 2. c. 182. Ivo p. 6. c. 22. Pann. l. 5. [illegible] c al. regente. d al. præjuramento. e al. præjuramentis. f al. conſtringatur. g Matt. 5. h & l. 7. cap. 211. i Anſ. l. [illegible] Burch. l. 2. c. 186. Ivo p. 6. c. 231. Pann. l. 5. c. 9. k Polyc. l. 6. tit. [illegible] Anſel. l. 6. c. 162. Burch. l. 1. c. 194. Ivo p. 5. c. 309. Pann. l. 5. c. [illegible] 12, [illegible]

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ta, dubietas. Sed ita ſupraſcripto vos Epiſcopo devotiſſimè oportet in omnibus adhærere, ut congruè decenterque Deum in ejus perſona, cujus miniſter eſt, videamini honorare.

1 ¶ Prætorem] *In codicibus Gratiani eſt*, Imperatorem. *In epiſtola excuſa legitur*, Iuſtino Presbytero: *emendatum verò eſt ex duobus vetuſtis codicibus epiſtolarum, & Polycarpo: eſtq; idem Iuſtinus ad quem ſcripta eſt ſecunda epiſtola primi libri, in libris etiam impreſſis incorrupta inſcriptione.*

C. VII. ¶ *Quomodo beatus Gregorius Mennam Epiſcopum juramento purgari fecit.*
Item ex eodem *ad Brunichildam Reginam Francorum, lib. 11. epiſt. 8.*

MEnnam *a* verò reverendiſſimum *b* fratrem, & coëpiſcopum noſtrum, poſtquam ea, quæ de eo dicta fuerant, requirentes, in nullo invenimus culpabilem eſſe, qui inſuper ad ſacratiſſimum corpus Petri Apoſtoli ſub jurejurando, ſatisfaciens, ab his quæ objecta ejus opinioni fuerant, ſe demonſtravit alienum, reverti illuc purgatum, abſolutumq; permiſimus: quia ſicut dignum erat ut ſi in aliquo reus exiſteret, culpam in eo canonicè puniremus, ita dignum non fuit, ut eum adjuvante innocentia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberemus. ¶ Purgationem 1 tamen *c* ante te duobus ſibi ſacerdotibus junctis, ubi accuſator ceſſaverit, eundem ex ſe præbere tuo committimus arbitrio. Vulgarem denique, ac nulla canonica ſanctione fultam legem, ferventis ſcilicet, ſive frigidæ aquæ, ignitique ferri contactum, aut cujuslibet popularis inventionis (quia fabricante hæc ſunt omninò ficta invidia) nec ipſum exhibere, nec aliquo modo te volumus poſtulare, imò Apoſtolica auctoritate prohibemus firmiſſimè.

1 ¶ Purgationem] *Hic erat graviſſimus error. Conjunctè enim hæc legebantur cum ſuperioribus, quæ Brunichildæ ſunt ſcripta quaſi purgatio Presbyteri à B. Gregorio mulieri committeretur. Sed nil tale legitur in epiſtola B. Gregorii, ex qua prior pars hujus capitis eſt accepta. Verum Ivo p. 10. c. 15. & Pann. l. 5. c. 8. citant hoc ex epiſtola Alexandri ſecundi Raynaldo Cumano Epiſcopo, cujus epiſtolæ initium eſt infra eadem c.* ſuper cauſa. *Et hic verſiculus*, Purgationem. *continenter legendus eſt poſt extrema verba illius capitis. Ac propter citationes doctorum hinc quidem motus non eſt: ſed additum eſt in margine nomen Alexandri ſecundi. Ita nihil loci relinquitur admirationi auctoris gloſſæ. Nuſquam enim Romani Pontifices hujuſmodi cauſas mulieribus leguntur commiſiſſe.*

C. VIII. ¶ *De Maximo Salonitano Epiſcopo, qui ſacramento ſeipſum purgavit.*
Item Gregorius *Caſtorio Notario Ravennæ, lib. 7. indict. 2. epiſt. 60.*

QVantò *d* à nobis credi tibi, & neceſſarias vides cauſas injungi; tantò te ſtrenuum debes & ſollicitum exhibere. Proinde, ſi Maximus Salonitanus præſtito ſacramento firmaverit ſe ſimoniaca hæreſi non teneri, atq; de aliis ante corpus ſancti Apollinaris tantummodò requiſitus, innoxium ſe eſſe reſponderit, & de inobedientia ſua pœnitentiam (ſicut deputavimus) egerit, volumus, ut ad conſolandum illum, epiſtolam, quam ad eum ſcripſimus (ubi ei & gratiam noſtram, & communionem nos reddidiſſe ſignavimus) experientia tua dare debeat; quia ſicut in contumacia perſiſtentibus ſeveros nos eſſe convenit, ſic iterum humiliatis & pœnitentibus negare locum veniæ non debemus.

C. IX. ¶ *De eodem.*
Idem *Mariniano Epiſcopo Ravennæ, lib. 7. epiſt. 79.*

QVæ de cauſa Maximi ſint agenda, ex epiſtolis, quas ad vos ante tranſmiſimus, agnoviſtis. Sed quia qualis de hac re fraternitatis veſtræ voluntas ſit, ac magis petitio, à præſentium latore Caſtorio chartulario noſtro renunciante cognovimus; ideò, ſi idem Maximus coram vobis, & prædicto chartulario noſtro, de ſimoniaca hæreſi præſtito ſe ſacramento purgaverit, atque de aliis ante corpus ſancti Apollinaris (ut ſcripſimus) tantummodò requiſitus liberũ ſe eſſe reſponderit, cauſam ipſius, fraternitatis veſtræ, de eo, quod excommunicatus Miſſarum ſolennia agere præſumpſerit, judicio committimus, qua debeat pœnitentia talis culpa purgari. Et ideò quidquid vobis ſecundùm Deum placet; ſecuri diſponite, nec aliquod de nobis dubium habeatis. Nam quidquid à vobis de hac cauſa fuerit ordinatum, nos & gratè ſuſcipimus, & libenter admittimus.

C. X. ¶ *Qualiter Sixtus ſemetipſum purgavit.*
Item Sixtus Papa III. *epiſt. ad Orientales Epiſcopos, c. 1.*

MAndaſtis *a*, ut ſcriberem vobis, qualiter inſtans jurgium contra me ſuſcitatum ſit, vel à quo, ut veſtro adminiculo pelleretur, & cauſa mea firmaretur. Scitote me criminari à quodam Baſſo, & injuſtè perſequi. Quod audiens Valentinianus Auguſtus, noſtra auctoritate ſynodum congregari juſſit. Et facto concilio cum magna examinatione ſatisfaciens omnibus (licet evadere ſatis aliter potuiſſem) ſuſpicionem tamen fugiens, coram omnibus me purgavi, me ſcilicet ſuſpicione, & æmulatione liberans, ſed non aliis, qui noluerint, aut ſponte hoc non elegerint, faciendo *b* formam exemplumque dans.

C. XI. ¶ *De cauſa Guillandi Presbyteri.*
Item Alexander *Raynaldo Cumano Epiſcopo.*

SVper *c* cauſa Guillandi Presbyteri tui de morte Epiſcopi ſui, prædeceſſoris tui, infamati, in medium conſuluimus: itaq; circumſtantium fratrum unanimi aſſenſu tuæ dilectioni reſcribimus, præfatum Guillandum Presbyterum ante te præſentandum, ubi ſi certi accuſatores defuerint, tunc dictante juſtitia ſine omni controverſia Presbyter, quæcunq; ob hoc injuſtè amiſit, ac ſacerdotium accipiat, & integra beneficia 1.

1 ¶ Beneficia] *In epiſtola hoc loco ſequitur verſic.* purgationem. *ſuprà ea. c.* Mennam. *ut ibi notatum eſt.*

C. XII. *De purgatione clericorum, ſi convinci non potuerint.*
Item ex concilio Agathenſi.

SI *d* legitimi accuſatores crimina 1 ſacerdotis probare non potuerint, & ipſe negaverit, tunc ipſe cum ſeptem ſociis ſui *e* ordinis (ſi valet) à crimine ſemetipſum expurget. Diaconus verò, ſi eodem crimine accuſatus fuerit, cum tribus ſemetipſum excuſet.

1 ¶ Crimina] *Apud cæteros collectores legitur:* ſi autem accuſatores legitimi non fuerint, qui ejus crimina manifeſtis indiciis probare contenderint, & ipſe, &c.

C. XIII. ¶ *De eodem.*
Item ex concilio *f* Ilerdenſi.

PResbyter *g* ſi à plebe ſibi commiſſa, mala opinione infamatus fuerit, & Epiſcopus legitimis teſtibus approbare non potuerit, ſuſpendatur *h* uſque ad dignam ſatisfactionem: ne populus fidelium in eo ſcandalum patiatur. Digna verò ſatisfactio eſt, (ſicut 1 à majoribus conſtitutum eſſe docetur) quando ſive

a *Polyc. ibid. Burch. l. 1. c. 196. Ivo p. 5. Pann. l. 5. c. 6. Alex. II. Raynaldo Epiſcopo.* b *al. reverentiſſimum.* c *Ivo p. 10. c. 15. Pann. l. 5. c. 8.* d. *Polyc. lib. 2. tit. 37.*

a *Nic. epiſt. 7. ad Michaelem.* b *al. faciendi.* c *Pann. l. 5. c. 7. Ivo p. 10. c. 16. & in ep. ad VVildebertum Cænomanenſem.* d *ext. de purg. can. c. ſi quis Presbyter. Burch. lib. 2. c. 181. Ivo p. 6. c. 226. Pann. l. 5. c. 5.* e *al. ſuis ejuſdem ordinis.* f *c. 18. ʒ. ead.* g *Burc. lib. 1. c. 184. Ivo p. 6. c. 229. Pannor. lib. 5. c. 9.* h *al. ſuſpendatur ab officio Presbyter uſque.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſecundùm canones, ſive ad arbitrium Epiſcopi ſeptem ſibi collegas adjungit, & jurat in ſacroſancto 2 Evangelio coràm poſito, quòd crimen ſibi illatum non perpetravit. Et hac ſatisfactione purgatus, ſecurè deinceps ſuum exequatur officium.

1 ¶ Sicut à majoribus conſtitutum]. *Hoc loco, ſicut & paulò inferius, plura ſunt verba apud cæteros collectores.*

2 ¶ Sacroſancto] *Apud eoſdem legitur,* in ſacro coràm poſito Evangelio, *quò facit cap. teſtimonium. in verſic. nemo clericum. infrà 11. q. 1.*

C. XIV. ¶ *De eodem.* PALEA.

[*Item* Sylveſter Papa.]

ACcuſatum *a* ſimoniacum neceſſe habuimus ſummopere per ſcripturam prohibere, ne Miſſarum ſolennia celebrare debuiſſet, donec quid eſſet verius potuiſſemus cognoſcere.

¶ *Citatur hic ex Sylveſtro, fere idem eſt in decret. tit. de ſimo. c. accuſatum. & ibi tribuitur Deodato Pontifici. Sed in nullis horum duorum Pontificum ſcriptis, quæ extent, tale aliquid eſt inventum. In regeſto B. Gregorii lib. 5. epiſt. 3. Maximo præſumptori eccleſiæ Salonitanæ hæc leguntur.* Pervenit itaque ad nos, quòd per ſimoniacam hæreſim fueris ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta ſunt, de quibus unum quàm maximè fuit, propter quod neceſſe habuimus te ſummopere per ſcripta noſtra prohibere, ne Miſſarum ſolennia celebrare debuiſſes, donec quid eſſet, verè potuiſſemus addiſcere. *Et ex hac epiſtola videri poteſt accepta hæc palea, & c. accuſatum. & c. quoties. extra de ſimo. Nam initium ipſius epiſtolæ eſt,* Quoties contra, &c.

C. XV. PALEA.

[*Item* ex concilio Triburienſi.]

NObilis homo, vel ingenuus, ſi in ſynodo accuſatur, & negaverit, ſi eum conſtiterit fidelem eſſe, cum duodecim ingenuis ſe expurget: ſi antea deprehenſus fuerit in furto, aut perjurio, aut falſo teſtimonio, ad juramentum non admittatur, ſed (ſicut qui ingenuus non eſt) ferventi aqua, vel candenti ferro ſe expurget.

¶ *Burchardus etiam citat ex concilio Triburienſi, cap. 10. & in Triburienſi illo, quod extat impreſſum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.*

C. XVI. ¶ *De eodem.*

Item Hincmarus *Rhemorum Epiſcopus.*

SI *b* mala fama de Presbytero exierit, & accuſatores ac teſtes legales defuerint *c*, ne contra Apoſtolum *d*, infirmorum corda de mala fama Presbyteri percutiantur, & ne vituperetur miniſterium noſtrum, néve ſecuriores Presbyteri exiſtentes licentius in peccatum prolabantur, ſecundùm decreta 1 majorum cum denominatis ſibi vicinis Presbyteris, quos ſcimus ſe nolle pejerare, ſacramento famam purget.

¶ *In concilio Rhemenſi Troſleiano 9. c. refertur ſynodus ab Hincmaro Rhemorum Archiepiſcopo habita, in qua habetur hoc caput.*

1 ¶ Secundùm decreta] *In ſynodo legitur,* ſecundùm decretum Gregorii junioris ſit jusjurandum in medio, & habeat malæ famæ Presbyter in ſacramento purgationis ſuæ eum teſtem, quem habebit & judicem.

C. XVII. ¶ *De eodem.*

Item Innocentius *Aquilegienſi Patriarchæ & Mantuano Epiſcopo.*

QVoties frater noſter Tridentinus Epiſcopus in noſtra præſentia de ſimonia ſit impetitus, prudentiam veſtram latere non credimus: cujus cauſa tandem in noſtra præſentia ventilata, producti ſunt adverſus eum accuſatores, viva *e* voce, & ſcripto aſſerentes, quòd eccleſiam ſancti Petri de Pado *f*, Presbytero Paulo dederit pro quatuor modiis frumenti *g*, quos ab ejuſdem

a *Extr. de pur. can. c. 1. Burch. lib. 16. c. 19.* b *Ivo p. 6. c. 420.* c *al. defecerint.* d *2. Corinth. 6.* e *al. una.* f *al. Pajo.* g *al. farinæ.*

eccleſiæ laicis acceperit. Verùm quoniam nec accuſa[...] res, nec teſtes ſecundùm formam canonum, & ſanct[...] rum Patrum ſtatuta in cauſa ipſa procedere potuerun[...] communi fratrum noſtrorum concilio judicamus, [...] tertia manu ſui ordinis, & quatuor *a* abbatum & reli[...] gioſorum ſacerdotum de ſupradicta ſimonia in veſtra præſentia ſe debeat expurgare. Porrò purgationis [...] erit hujuſmodi. Idem Epiſcopus ſuper ſancta Evange[...] primùm jurabit, quòd pro eccleſia ſancti Petri de Pa[...] Presbytero Paulo danda, neque ipſe per ſe, neque [...] ſubmiſſam perſonam, neque alius pro eo, ſe ſciente, [...] tium receperit. Deinde verò purgatores ſuper ſancta Dei Evangelia jurabunt, quòd ſicut ipſi credunt, [...] rum juravit. Nos itaq; cauſæ hujus ſeriem committen[...] prudentiæ veſtræ, mandamus vobis, ut congruo loco [...] unum convenire curetis, & ita cauſam juxta præſentium tenorem præſtante Domino reſtauretis, quatenus [...] mnis de cætero hujus quæſtionis ſcrupulus auferatur, [...] utrique parti ſua juſtitia conſervetur. Si quis vero [...] vobis, certa præpediente cauſa, intereſſe non poterit, voſque adeſſe poteritis, idem judicium terminate. Quod ſi prædictus frater noſter A. prædictam purgationem fe[...] cerit, vos ei auctoritate noſtra prædictum officium [...] Tridentinam eccleſiam reſtituite. Hanc autem purga[...] tionem ante proximam purificationem beatæ Mariæ [...] ginis adimplere jubemus.

¶ *Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. & tribui[...] nocentio tertio. Sed viſum eſt ibi eſſe mendum, ut III. ſit p[...] pro II. Nam collector Decretalium ſolet in Pontificibus [...] nem obſervare, ut eos qui anteceſſerunt prius citet. Ita, cum [...] caput habeat ante aliquot canones Alexandri, ac Lucii [...] præceſſerunt Innocentium III. non videtur huic poſſe tribui: [...] quam habeatur etiam eidem adſcriptū inter opera ipſius poſt [...] nes, & in conciliis, quæ in quatuor tomos ſunt diviſa, tomo [...] A pleriſq; autem manuſcriptis Gratiani codicibus, etiam [...] bus paleæ eſſe ſolent, totum iſtud caput abeſt. A verſiculo [...]* Nos itaque. *uſque ad finem abeſt ab omnibus.*

In præmiſſis auctoritatibus ſubintelligitur, ſi reus ſe purgare [...] luerit, ut ſacri canones modum, non neceſſitatem purgandi [...] imponant: ſicut apparet ex fine capituli Sixti Papæ, *& [...] Leonis, qui data purgatione ait de ſeipſo.*

C. XVIII. ¶ *De Leone qualiter ſe purgavit.*

AVditum *b* eſt, fratres chariſſimi, qualiter mali [...] mnes in me gravia crimina confinxerunt. Quam[...] rem ego Leo Pontifex ſanctæ Romanæ eccleſiæ pu[...] co me in conſpectu veſtro, coram Deo & angelis e[...] qui iſtas criminoſas, & ſceleratas res, quas illi mi[...] objiciunt, nec perpetravi, nec perpetrari juſſi. Hoc a[...] tem faciens, non legem præſcribo cæteris, qua id face[...] cogantur.

¶ *Caput hoc eſt Leonis tertii. Tota verò hiſtoria falſæ accu[...] tionis & purgationis ipſius refertur in vetuſtis Pontificalibus, ex [...] bus magnam partem accepit S. Antoninus p. 2. hiſtor. tit. [...] cap. 1. §. 8. de qua etiam re meminit Marianus Scotus, & A[...] nius libr. 4. cap. 90. Apud Burchardum & Ivonem pleru[...] hoc caput, atque hæc viſa ſunt notatu digna.* Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine judicatus neque coactus, ſed ſpontanea mea voluntate purifico me in conſpectu veſtro, coram Deo & Angelis ejus, qui con[...] ſcientiam meam novit, & beato Petro principe Apoſtolorum, in cujus conſpectu conſiſtimus, quia iſtas cri[...] minoſas, & ſceleratas res, quas illi mihi objiciunt, nec perpetravi, vel perpetrari juſſi. Teſtis eſt mihi Deus, in cujus judicium venturi ſumus, & in cujus conſpectu conſiſtimus. Et hoc propter ſuſpiciones malas tollen[...] das mea ſpontanea voluntate facio, non quaſi in cano[...] nibus inventum ſit, aut quaſi ego hanc conſuetudinem

a *al. quarta manu.* b *Burchard. lib. 2. c. 198. Ivo p. 5. cap. [...] Pann. lib. 5. c. 4.*

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

aut decretum in ſancta eccleſia ſucceſſoribus meis, nec non & fratribus, & Coepiſcopis noſtris imponam, ſed ut melius à vobis abſcindatis rebelles cogitationes.

Ecce qualiter ſummus Pontifex ſemetipſum purgat, nec tamen cæteris neceſſitatem purgandi præſcribit. Unde datur intelligi, quòd ſatisfactio purgationis in voluntate conſiſtit accuſati, non in arbitrio judicis. Sed cum in Ilerdenſi a concilio Presbyter jubeatur ſuſpendi uſque ad dignam ſatisfactionem, cùm etiam decreto Leonis in arbitrio ponatur Epiſcopi, quota manu ſacerdos purgare ſe debeat, patet quòd ad purgationem cogendus eſt, nec in ſua voluntate, ſed in arbitrio judicis conſiſtit.

C. XIX. ❡ *Qualiter ſacerdos ſe purgare debeat.*

Unde Leo Papa *ſcribens ad Carolum Regem ait.*

OMnibus *b* vobis viſu aut auditu notum eſſe non dubitamus, quòd ſæpiſſimè, ſuadente antiquo hoſte, ſacerdotibus crimina diverſa objiciantur. Sed qualiter *c* ex eis ab his rationabilis examinatio, & ſatisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ Domini genitoris veſtri *d* Pipini, ſive priſcis temporibus à ſanctis patribus, & reliquis bonæ devotionis hominibus ſæpiſſimè ventilatum fuerit, nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minimè quivimus. Noſtris quippe temporibus idipſum, à ſanctis Epiſcopis, & reliquis ſacerdotibus, & cæteris eccleſiaſticæ dignitatis miniſtris veſtris *e* in regnis, ſeu in aliis Deo degentibus, nobiſque unà cum eis agentibus, ſæpiſſimè propter multas & nimias reclamationes, quæ ex hoc ad nos ex diverſis partibus venerunt, ventilatum eſt. Sed qualiter conſultu Domini & patris noſtri Leonis Apoſtolici, cæterorumque Romanæ eccleſiæ Epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, ſive orientalium, & græcorum patriarcharum, & multorum ſanctorum Epiſcoporum, & ſacerdotum, nec non & noſtrorum 1 Epiſcoporum, omniumque cæterorum ſacerdotum, ac levitarum auctoritate, & conſenſu atque reliquorum fidelium, & cunctorum conſiliariorum noſtrorum conſultu definitum eſt, vos *f* omnes utriuſque ordinis miniſtros ſcire volumus. Statutum eſt namque ratione, & neceſſitate, ac auctoritate prædicta conſultu omnium, ut quotieſcunque cuiquam ſacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accuſationem ſacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expreſſum eſt) ſi autem, ut dictum eſt, ille accuſator, qui canonicè eſt recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum teſtium approbare in conſpectu Epiſcoporum poterit, canonicè dijudicetur: & ſi culpabilis inventus fuerit, canonicè damnetur. Si verò eum ſupraſcripto prætextu approbare ipſe accuſator minimè poterit, & hoc canonicè definiatur. Ipſe ergo ſacerdos, ſi ſuſpicioſus, aut incredibilis ſuo Epiſcopo, aut reliquis ſuis conſacerdotibus, ſive bonis & juſtis de ſuo populo, vel de ſua plebe hominibus fuerit, ne in crimine, aut in prædicta ſuſpicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel ſeptem bonis, ac vicinis ſacerdotibus, exemplo Leonis Papæ (qui duodecim 2 Epiſcopos in ſua purgatione habuit) vel eo amplius, ſi ſuo Epiſcopo viſum fuerit, aut neceſſe propter tumultum populi ineſſe proſpexerit, & cum aliis bonis & juſtis hominibus ſe ſacramento coram populo ſuper quatuor Evangelia dato purgatum eccleſiæ reddat. Si quis autem ſcire deſiderat, quales teſtes ad accuſationem ſacerdotum recipi debeant, & quidquid *g* de accuſatione faciendum ſit, pleniter in canonibus reperire poterit.

❡ *Apud collectores caput hoc ita refertur, quaſi acceptum ſit ex aliqua decretali epiſtola Leonis ad Carolum. Verùm ex lib. quinto capitularium, (ubi hoc ipſum eſt caput 34.) atq; ex ipſa etiam orationis forma ſatis conſtat editum fuiſſe hoc capitulare nomine Caroli Magni, ipſo Leone tertio conſulto, & cum conſilio multorum Epiſcoporum. Quod tamen pius princeps, quia ſibi juriſdictionem in Presbyteros arrogaſſe videbatur, libro ſeptimo capitularium, c. 281. emendavit, ita ſcribens.* Omnibus vobis, tam præſentibus, quàm & futuris ſcire cupimus, quia de conſultu ſedis Apoſtolicæ, & omnium noſtrorum Epiſcoporum, ac reliquorum ſacerdotum, atque maximè cunctorum fidelium noſtrorum de criminatorum purgatione ſacerdotum cauſam tractavimus, eamque cum teſtibus (ſicut in anteriori capitulari noſtro continentur) fieri decrevimus: quoniam neſciebamus eandem cauſam, à beato Gregorio Papa eſſe definitam. Nam cùm VVormaciæ generalem conventum habuiſſemus, allata eſt nobis à Riculfo Magontiacenſi metropolitano epiſtola beati Gregorii Papæ, in qua inter cætera continebantur hæc: [De Presbytero verò, vel quolibet ſacerdote, à populo accuſato, ſi certi non fuerint teſtes, qui crimini illato approbent veritatem jusjurandum erit in medio, & illum teſtem proferat de innocentiæ ſuæ puritate, cui nuda, & aperta ſunt omnia, ſicque maneat in proprio gradu.] Iſta verò omnia, quia vires noſtras excedunt in judicio Epiſcoporum juxta canonicam ſanctionem definienda relinquimus, ut hæc, quando orta fuerint, ita definire ſatagant, ut nec ſecundum ſæculum juſtam reprehenſionem, nec penes Dominum (quod abſit) damnationem, ſed æterna beatitudinis, ipſo auxiliante, qui omnia infucata præſtat, præmia conſequantur.

1 ¶ Noſtrorum Epiſcoporum] *In vulgatis legebatur,* noſtrorum Romanorum Epiſcoporum: *ſed vox,* Romanorum, *abeſt non modò à capitulari, ſed etiam à vetuſtioribus Gratiani codicibus, & ab Ivone Pannormia autem habet* [noſtrorum Epiſcoporum, omniumque Romanorum ſacerdotum.]

2 ¶ Qui duodecim] *Hæc uſque ad verſ.* habuit, *ſunt etiam apud cæteros collectores; ſed non in capitulari.*

3 pars. *Iuramento verò, candentis ferri, vel ferventis aquæ purgatio non eſt adjicienda.*

C. XX. ❡ *Candentis ferri, & ferventis aquæ judicium in eccleſia fieri prohibetur.*

Unde Stephanus quintus *Humberto* a *Epiſcopo Moguntino.*

COnſuluiſti *b* de infantibus, qui in uno lecto dormientes cum parentibus mortui reperiuntur, utrum ferro candente, aut aqua fervente, ſeu alio quolibet examine parentes ſe purificare debeant, eos non oppreſſiſſe. Monendi ſunt namque & proteſtandi parentes, ne tam tenellos ſecum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente ſuffocentur, vel opprimantur; unde ipſi homicidii rei inveniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ ferventis examinatione confeſſionem extorqueri à quolibet ſacri non cenſent canones: & quod ſanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinventione non eſt præſumendum. Spontanea enim confeſſione, vel teſtium approbatione publicata delicta, habito præ oculis Dei timore, commiſſa ſunt regimini noſtro judicare. Occulta verò, & incognita illi ſunt relinquenda, qui *c* ſolus novit corda filiorum hominum. Hi autem qui probantur, vel confitentur talis reatus ſe noxios, tua eos caſtiget moderatio: quia ſi ille, qui conceptum in utero per abortum deleverit homicida eſt, quanto magis, qui unius ſaltem diei puerulum peremerit, homicidam ſe eſſe excuſare nequibit?

Hoc autem utrum ad omnia genera purgationis, an ad hæc duo tantùm quæ hîc prohibita eſſe videntur, pertineat, non im-

---

a *Supra ea. Presbyter ſi à plebe. ca. ſeq.* b *cap. 5. cap. 34. Ivo p. 6. cap. 419. Pann. l. 5. cap. 3.* c *al. quoniam qualiter.* d *al. noſtri.] cap.* e *al. noſtri.] cap.* f *vobis omnibus.] cap.* g *al. quid.*

a *al. Lamberto.* b *Ivo p. 10. c. 27.* c *1. Reg. 8.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

meritò dubitatur propter ſacrificium zelotypiæ, & illud Gregorii a [*Si vir, qui frigidæ naturæ eſſe dicitur, per verum judicium probare potuerit uxorem ſuam nunquam ſe cognoviſſe, ſeparetur ab ea.*]

C. XXI.

I*N libro namq; Numerorum* b *legitur Dominum præcepiſſe* c *Moyſi, ut loqueretur filiis Iſrael, & diceret eis,* [*Vir, cujus uxor erraverit, maritumq; contemnens dormierit cum altero viro, & id maritus deprehendere nequiverit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inventa in ſtupro, ſi ſpiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem ſuam, quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpicione appetitur, adducet eam ad ſacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem ſati farinæ hordeaceæ: non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus: quia ſacrificium zelotypiæ eſt, & oblatio inveſtigans adulterium. Offeret igitur eam ſacerdos, & ſtatuet coram Domino, aſſumetq; aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumq; ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput ejus, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ. Ipſe autem tenebit aquas amariſſimas, in quibus cum execratione maledicta congeſſit, adjurabitq; eam, & dicet: ſi non dormivit vir alienus tecum, & ſi non polluta es deſerto mariti thoro, non nocebunt tibi aquæ iſtæ amariſſimæ, in quas maledicta congeſſi. Si autem declinaſti à viro tuo, atq; polluta es, & concubuiſti cum altero viro, his maledictionibus ſubjacebis: det te Dominus in maledictionem, & exemplum cunctorum in populo ſuo: putreſcere faciat tuum femur, & tumens uterus tuus dirumpatur: ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumeſcente putreſcat femur tuum. Et reſpondebit mulier, amen, amen. Scribetq; ſacerdos iſta maledicta in libello, & delebit ea aquis amariſſimis, in quas maledicta congeſſit, & dabit ei bibere: quas cùm exhauſerit, tollet ſacerdos de manu ejus ſacrificium zelotypiæ, & elevabit illud coram Domino, imponetq; illud ſuper altare: ita duntaxat, ut prius pugillum ſacrificii tollat de eo quod offertur, & incendat ſuper altare, & ſic potum det mulieri aquas amariſſimas. Quas cùm biberit, ſi polluta eſt, & contempto viro adulterii rea, pertranſibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computreſcet femur, eritq; mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo. Maritus* 1 *verò abſque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem ſuam. Quòd ſi polluta non fuerit, innoxia erit, & faciet liberos.*

4 pars. *Sed qualibet hujuſmodi purgatio videtur eſſe inhibita, cùm in præmiſſa auctoritate Stephani Papæ dicitur* [*ſpontanea confeſſione, &c.*]

¶ *Capiti huic in vulgatis erat præpoſitum nomen Palea: ſed in omnibus, quæ collata ſunt, manuſcriptis habetur ſine ullo nomine paleæ, & quidem conjunctum cum præcedenti capite. Ac certè verſiculus,* Sed qualibet. *videtur indicare locum hunc Numerorum ab ipſo Gratiano recitatum fuiſſe.*

1 ¶ Maritus verò] *Hacuſque ad verſ.* quod ſi. *ſunt huc tranſpoſita ex extremo ejuſdem quinti capitis Numerorum.*

C. XXII. ¶ *In novo teſtamento, monomachia non recipitur.*

Item ex decretis Nicolai Papæ.

MOnomachiam *d* verò in legem non aſſumimus, quam præceptam fuiſſe non reperimus: quia licet quoſdam iniiſſe legerimus, ſicut ſanctum David & Goliam ſacra prodit hiſtoria *e*, nuſquam tamen, ut pro lege teneatur, alicubi divina ſanxit auctoritas: cum hoc, & hujuſmodi ſectantes, Deum ſolummodo tentare videantur.

¶ *Epiſtola ſcripta Carolo Regi patruo Lotharii, (ex qua caput hoc eſt acceptum) extat Romæ in codice ſæpe citato monaſterii Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cùm ſcire vellet an Theuperga ſive Thietberga (ut vocat Rhegino) ipſius uxor adulterium patraſſet, voluiſſe duos homines monomachiam committere: ita ut ſi ille, qui partes Theupergæ tueretur, caderet, ipſa planè adulterii convicta cenſeretur. Hocq; ta[...]de reprehendit Nicolaus, docens hanc non eſſe legitimam ratio[...] probandi crimina (quamvis in Longobardicis conſtitutionibus, [...] in Capitularibus habeatur) ſed potius nihil aliud eſſe, quam De[...] tentare. Addit verò denegatam fuiſſe à Lothario Theupergæ [...]ſtam purgationem, his verbis,* ſed de adulterio illa coram [...] ſi noſtri præſentia purgare ſe voluit, ſed ipſe non ann[...] *Totam hanc hiſtoriam deſcribit Rhegino lib. 2. Chronicorum. [...] his verò oſtenditur rubricam hujus capitis apud Gratianum [...] eſſe generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum velit demonſtr[...] non eſſe utendum monomachia ad purgationem.*

5 pars. *Contrà in* concilio VVormacienſi, *c. 15.*

C. XXIII. ¶ *Si furta in monaſterio fiunt, judicio monachi ſe expurgent.*

SÆpè *a* contingit, ut in monaſteriis furta perpetre[...]tur, & qui hæc committant ignorentur. Idcirco [...]tuimus, ut quando ipſi fratres de talibus ſe expurga[...] debuerint *b*, Miſſa ab abbate celebretur, vel ab aliq[...] cui ipſe abbas præceperit, præſentibus fratribus, & ſic [...]pleta 1 Miſſa omnes communicent in hæc verba: Co[...]pus Domini ſit mihi ad probationem hodie.

1 ¶ Sic expleta] *In hoc capite addita ſunt nonnulla [...]bis ex concilio, quæ à collectoribus videbantur omiſſa. Sed [...]co ſatis viſum eſt, varietatem indicare. Nam in concilio [...] legitur,* & ſic in ultima Miſſæ celebratione, pro e[...]tione ſua corpus & ſanguinem Domini noſtri Ieſ[...]ſti percipiant, quatenus ita inde innocentes ſe eſſe [...]dant.

C. XXIV. ¶ *Quicunque de adulterio accuſatur, probabili judicio ſe expurget.*

Item in Salegustadienſi concilio, *c. 7.*

INterrogatum *c* eſt, ſi duo de adulterio inculpati [...]rint, & unus profitetur, & alter negat, quid inde [...]dum ſit? Decretum eſt à ſancto concilio, ut ille, qui [...]verat, probabili ſe judicio expurget, & qui profeſſ[...]rit, dignam pœnitentiam agat.

C. XXV. ¶ *Cùm plures de adulterio accuſantur, & [...]nus cæteros purgare voluerit, omnes rei habeantur, ſi ipſe in judicio ceciderit.*

Item in eodem, *c. 14.*

STatuit *d* quoque ſancta ſynodus, ut ſi duo de adul[...]rio accuſati fuerint, & ambo negaverint, & orant [...] concedi, ut alter illorum utroſque divino purget [...] ſi unus in hoc ceciderit *e*, ambo rei habeantur.

C. XXVI. ¶ *Pro ſingulis Miſſa celebretur, qui de aliquo crimine accuſantur.*

Item in concilio VVormacienſi, *c. 10.*

SI *f* Epiſcopo, aut Presbytero cauſa criminalis, [...] eſt, homicidium, adulterium, furtum, & maleficiu[...] imputatum fuerit, pro ſingulis Miſſam celebrare 1 deb[...] & communicare, & de ſingulis ſibi imputatis innoc[...]tem ſe oſtendere *g*. Quod ſi non fecerit, quinquenni[...] liminibus eccleſiæ extraneus habeatur.

1 ¶ Celebrare] *In concilio, & apud Burchardum, & [...] ſequitur:* & ſecretam publicè dicere.

Illud verò, quod Sixtus & Leo in fine ſua purgationis [...]runt, ex eorum exemplo intelligendum eſt: exemplo enim ſu[...] ſatisfactionis noluerunt cæteris præſcribere legem purgandi.

QVÆSTIO IV.

1 ps QVod verò quarto loco quærebatur, an [...] *teſtimonio Epiſcopus ſit condemnandus, [...]rum auctoritate probatur. Sicut enim Eva[...]*

a 33. q. 1. c. 1. & 2. b *al. Numeri.* c *Num. 5.* d *Burc. l. 9. c. 51. Ivo p. 2. c. 187.* e *1. Reg. 10.*

a *Burch. l. 11. cap. 64.* b *al. debeant.* c *Burchard. in [...] operis, Ivo p. 15. cap. 173.* d *Burch. ibid. Ivo part. 15. cap.* [...] e *al. deciderit.* f *Burch. lib. 2. c. 199. Ivo p. 6. c. 272.* g *[...] reddere.*

gelio [...]